

GHOSTWRITING I GUEST AUTHORSHIP

Analiza prawnokarna

Michał Grudecki

Wolters Kluwer

GHOSTWRITING I GUEST AUTHORSHIP

Analiza prawnokarna

Michał Grudecki

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2023

SERIA **MONOGRAFIE**

Wydanie publikacji dofinansowane przez
Uniwersytet Śląski w Katowicach

UNIwersYTET ŚLĄSKI
w KATOWICACH

Stan prawny na 23 lutego 2023 r.

Michał Grudecki, nr ORCID: 0000-0002-5185-3770

Recenzent

Dr hab. Janusz Raglewski, prof. UJ

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-475-0

ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Dedykuję tę książkę najukochańszej Narzeczonej Magdalenie,
która jest moim nieustannym natchnieniem.

„[W]e will have bought the lie that ghostwriting is harmless
while it continues to haunt our marketplace, our political processes,
our medical research, and our culture”

(T.J. Fosko, *Buying a Lie: The Harms and Deceptions of Ghostwriting*,
UALR 2012/1, s. 187)

SPIIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Przedmowa.....	15
Wstęp.....	19
Rozdział I	
<i>Ghostwriting i guest authorship</i> oraz ich odmiany w świetle prawa autorskiego.....	23
1. Pisanie utworów na zlecenie (<i>ghostwriting</i>)	23
2. Gościnne autorstwo (<i>guest authorship</i>) i jego odmiany	34
3. Wiąż twórcy z utworem jako fundament systemu prawa autorskiego w Polsce	37
3.1. Autorskie prawa osobiste i autorskie dobro osobiste ...	37
3.2. Zgoda dysponenta dobrem osobistym na naruszenie jego prawa do autorstwa utworu	43
4. Umowa o <i>ghostwriting</i> i <i>guest authorship</i> w świetle norm prawa autorskiego.....	46
4.1. Uwagi wstępne	46
4.2. Poglądy zwolenników dopuszczalności umów o <i>ghostwriting</i> i <i>guest authorship</i>	47
4.3. Poglądy przeciwników dopuszczalności tego typu umów	51
4.4. <i>Ghostwriting i guest authorship</i> a regulacje normatywne w wybranych państwach w Europie	56

4.5. Dopuszczalność <i>speechwritingu</i> oraz <i>ghostwritingu</i> autobiograficznego w świetle poglądów przedstawicieli doktryny	60
4.6. Stanowisko własne.....	63
5. <i>Ghostwriting</i> i <i>guest authorship</i> a plagiat	68

Rozdział II

Etiologia kryminalna plagiaryzmu	75
1. Uwagi wstępne	75
2. Przyczyny fenomenu plagiatu oraz pisania prac na zlecenie ze szczególnym uwzględnieniem nauki i szkolnictwa	77
2.1. Odrębność dzieł naukowych	77
2.2. Źródła plagiatu i <i>ghostwritingu</i> w nauce i szkolnictwie	83
2.3. Przyczyny fenomenu gościnnego autorstwa ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa	86

Rozdział III

Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w procedery <i>ghostwritingu</i> i <i>guest authorship</i>	89
1. Uwagi wstępne	89
2. Tak zwane przestępstwo plagiatu (art. 115 ust. 1 pr. aut.)	91
2.1. Przedmiot ochrony.....	91
2.2. Strona przedmiotowa	100
2.3. Podmiot i strona podmiotowa.....	110
3. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w <i>ghostwriting</i> za tzw. przestępstwo plagiatu.....	112
3.1. Stanowisko reprezentantów doktryny.....	112
3.2. Stanowisko własne	115
4. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w gościnne autorstwo za tzw. przestępstwo plagiatu	125
4.1. Stanowisko reprezentantów doktryny.....	125
4.2. Stanowisko własne	127
5. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w <i>ghostwriting</i> oraz w gościnne autorstwo za przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	129

5.1. Stanowisko reprezentantów doktryny.....	129
5.2. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w <i>ghostwriting</i> oraz w gościnne autorstwo za fałsz intelektualny – stanowisko własne	131
5.3. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w <i>ghostwriting</i> oraz w gościnne autorstwo za wyłudzenie poświadczenia nieprawdy – stanowisko własne	135
5.4. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w <i>ghostwriting</i> oraz w gościnne autorstwo za posługiwanie się dokumentem poświadczającym nieprawdę – stanowisko własne	140
6. Odpowiedzialność karna osób zaangażowanych w <i>ghostwriting</i> oraz w gościnne autorstwo za przestępstwa i wykroczenia przeciwko uczciwej konkurencji oraz przeciwko mieniu	144
6.1. Stanowisko reprezentantów doktryny.....	144
6.2. Stanowisko własne	146

Rozdział IV

Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich oraz studentów	151
1. Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich zaangażowanych w procedery <i>ghostwritingu</i> i <i>guest authorship</i>	151
2. Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów/doktorantów zaangażowanych w proceder <i>ghostwritingu</i>	156

Rozdział V

<i>Ghostwriting</i> i <i>guest authorship</i> w świetle badań aktowych	161
1. Cel i metodologia przeprowadzonych badań	161
1.1. Cel prowadzonych badań	161
1.2. Metoda prowadzonych badań – wnioski o udzielenie informacji publicznej i analiza akt spraw	162
2. Wnioski płynące z przeprowadzonych badań aktowych	165
2.1. Wnioski ogólne	165

2.2. Bezprawność i społeczna szkodliwość <i>ghostwritingu</i> oraz odpowiedzialność <i>Namensträgerów</i>	166
2.3. Odpowiedzialność pośredników i <i>ghostwriterów</i>	175
2.4. Wnioski dotyczące wymiaru sankcji orzekanej za proceder <i>ghostwritingu</i>	181
Zakończenie	185
Bibliografia	193
Orzecznictwo	203

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

d.k.k.	– ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
k.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
k.e.p.n.	– Kodeks Etyki Pracownika Naukowego, załącznik do uchwały nr 2/2020 Zgromadzenia Ogólnego Polskiej Akademii Nauk z 25.06.2020 r.
Konstytucja RFN	– Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 u. 2 Satz 2 des Gesetzes vom 29. September 2020 (BGBl. I S. 2048) geändert worden ist
konwencja berneńska	– Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z 9.09.1886 r., przejrzana w Berlinie 13.11.1908 r. i w Rzymie 2.06.1928 r. (Dz.U. z 1935 r. Nr 84, poz. 515 ze zm.)
n.pr.aut	– Urheberrechtsgesetz vom 9. September 1965 (BGBl. I S. 1273), das zuletzt durch Artikel 25 des Gesetzes vom 23. Juni 2021 (BGBl. I S. 1858) geändert worden ist
pr. aut.	– ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2509)
p.s.w.n.	– ustawa z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.)
u.z.n.k.	– ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233)

Czasopisma

Adm.	– Administracja
AIS	– Acta Iuris Stetinensis
AITE	– Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis
AULFI	– Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica
AULFLP	– Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica
BGBL	– Bundesgesetzblatt
BM	– Biochemia Medica
BSP	– Białostockie Studia Prawnicze
CPKNP	– Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Emergency Med.	– Emergency Medicine
EP	– Edukacja Prawnicza
FIUW	– Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis
FP	– Forum Prawnicze
FLR	– Fordham Law Review
GPU	– General and Professional Education
GRU	– Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
JI	– Juridica International
JIPR	– Journal of Intellectual Property Rights
JLB	– Journal of Law and the Biosciences
JMS	– Journal of Modern Science
JSC	– Journal of Social Change
Jur.	– Jurysta
JZ	– JuristenZeitung
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP	– Monitor Prawniczy
NKPK	– Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego
NSW	– Nauka i Szkolnictwo Wyższe
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
Pal.	– Palestra
PiP	– Państwo i Prawo
PiW	– Prawo i Więź
PLoS Med.	– PLoS Medicine
PLSTH	– Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne
PO	– Przegląd Organizacji
PPE	– Przegląd Prawno-Ekonomiczny
PPed	– Przegląd Pedagogiczny
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego

PPK	– Problemy Prawa Karnego
PPKon	– Przegląd Prawa Konstytucyjnego
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
Progress	– Progress. Journal of Young Researchers
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RAiP	– Roczniki Administracji i Prawa
RCL	– Review of Comparative Law
RP	– Radca Prawny
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
RV	– Revista Videre
SI	– Studia Iuridica
SP	– Studia Prawnicze
SPU	– Studia Prawnoustrojowe
SS	– Studia Socjologiczne
TAS	– The American Scholar
TD	– Teksty Drugie
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
UALR	– University of Arkansas at Little Rock Law Review
ZNPWSZWL	– Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej
ZNUR	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza

Inne

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
SR	– sąd rejonowy
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

PRZEDMOWA

Pierwszy raz z problematyką *ghostwritingu* zetknąłem się na czwartym roku studiów, gdy w ramach seminarium dyplomowego z prawa karnego zacząłem pisać pod opieką prof. dr hab. Teresy Dukiet-Nagórskiej pracę magisterską pt. *Ghostwriting jako przestępstwo przeciwko autorstwu utworu oraz wiarygodności dokumentów*. Inspiracją do jej napisania stał się dla mnie film w reżyserii Romana Polańskiego pt. *Autor widmo*¹. Zagadnienie tworzenia utworów na zlecenie, wokół którego osnuta była fabuła wspomnianego dzieła, zaciekało mnie tak bardzo, że postanowiłem podjąć próbę dokonania prawnokarnej analizy tego zachowania, czego efekt stanowiła powyżej wskazana praca magisterska. Nie próbowałem jednak prezentować wyników prowadzonych na potrzeby pracy dyplomowej badań w postaci monografii, będąc świadom niedoskonałości warsztatu naukowego na początku ścieżki własnego rozwoju. Nie oznacza to, że przestałem interesować się zagadnieniami prawnokarnej ochrony autorstwa utworu. W trakcie pierwszego roku studiów doktoranckich zrealizowałem projekt finansowany ze środków wewnętrznych Uniwersytetu Śląskiego, którego zwieńczeniem był artykuł² poświęcony tzw. przestępstwu plagiatu (art. 115 ust. 1 pr. aut.). Obecnie, biorąc pod uwagę fakt, że *ghostwriting* jest zjawiskiem coraz powszechniej występującym w przestrzeni publicznej³ czy co gorsza –

---

¹ *Autor widmo*, reż. R. Polański, Francja/Niemcy/Wielka Brytania 2010.

² M. Grudecki, *Tak zwane przestępstwo plagiatu – karnoprawna ochrona autorskiego prawa do utworu*, PiW 2018/4, s. 43–66.

³ D. Antonik, *Przemysł autobiografii. Ghostwriting, kultura sławy i utowarowienie tożsamości*, TD 2019/1, s. 80–105.

akademickiej⁴, postanowiłem ponownie dokonać analizy tego fenomenu w świetle norm prawa karnego, tak by jej wyniki upublicznić w ramach niniejszej monografii.

Na wstępie chciałbym podziękować osobom, bez których ta książka nigdy by nie powstała. Przede wszystkim wyrazy wdzięczności składam wspomnianej prof. dr hab. Teresie Dukiet-Nagórskiej, która pozwoliła mi w ramach seminarium magisterskiego zająć się problematyką *ghostwritingu* z perspektywy norm prawa karnego, wskazując, że jest to zagadnienie niezwykle interesujące, ale i trudne dla początkującego badacza. Wdzięczny jestem również dr hab. Oldze Sitarz, prof. Uniwersytetu Śląskiego, która choć w przeciwieństwie do mojej poprzedniej rozprawy nie sprawowała już nad niniejszą formalnej opieki jako promotor, to wciąż jest dla mnie źródłem wsparcia oraz pomocy w zgłębianiu zawitych zakątków prawa karnego, będąc jednocześnie moją mentorką, ale i przyjaciółką.

Dziękuję wszystkim pracownikom Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach, zwłaszcza jej oddziału specjalistycznego – Biblioteki Prawniczej na czele z Panią Kierownik dr Martą Kunicką. Biblioteka jest dla naukowca-prawnika niczym laboratorium dla akademika, który zajmuje się naukami ścisłymi. Bez szerokiego dostępu do literatury oraz orzecznictwa, zagwarantowanemu przez wyżej wymienione, niniejsza monografia nie miałaby takiego kształtu. Stałe, ulubione miejsce w czytelni Biblioteki Prawniczej, a także życzliwość i ciepły uśmiech bibliotekarzy to wszystko, czego potrzeba do fascynującej pracy nad tekstem prawnym i meandrami jego wykładni. Mam nadzieję, że nigdy się to nie zmieni, a biblioteka w tradycyjnej formie przetrwa epokę powszechnej digitalizacji.

Podziękowania kieruję także w stronę prezesów oraz przewodniczących wydziałów tych sądów, które wyraziły chęć współpracy i umożliwiły mi przeprowadzenie badań aktowych, nie zasłaniając się koniecznością wykazania szczególnego interesu dla uzyskania przetworzonej informacji

---

⁴ A. Ryglewska-Hotel, *Odpowiedzialność karna za plagiat*, <https://www.karh.pl/prawo-karne-gospodarcze/odpowiedzialnosc-karna-za-plagiat/> (dostęp: 24.06.2021 r.).

publicznej czy niemożnością ustalenia żądanych danych. Cieszę się, że są osoby wśród praktyków wymiaru sprawiedliwości, które doceniają wartość rozważań teoretycznych na temat prawa i zdecydowały się pomóc w przygotowaniu tej części monografii. Radość tę przyćmiewa nieco fakt, że nie wszystkie sądy zechciały tej pomocy udzielić, a możliwość taką wszak miały, skoro inne jej udzieliły.

Nigdy nie przestanę być też wdzięczny tym, których kocham – Narzeczonej, Rodzicom i Dziadkom. To oni motywują mnie do kolejnych działań naukowych. Wiedzą doskonale, jak trudnym zadaniem jest napisanie monografii. Zwłaszcza moja Magdalena cierpliwie znosi wszelkie niedogodności, wynikające z pochłonięcia autora pracą naukową, za co jej z całego serca dziękuję. Niech te słowa pozostaną na zawsze wyrazem mojej ogromnej miłości do nich.

WSTĘP

Celem badawczym niniejszej monografii jest dokonanie analizy zachowań opisywanych w literaturze jako *ghostwriting* oraz *ghost authorship* z perspektywy obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej norm prawa karnego. Zagadnienie to jest o tyle ważne, że moralna, ale też prawna ocena poszczególnych odmian tych zjawisk jest niejednorodna¹. Trudno jednak nie ulec wrażeniu, że *ghostwriting* jest każdorazowo zabiegiem nieuczciwym w stosunku do odbiorców dzieła, którzy żywią nadzieję, że autor na okładce dzieła jest rzeczywistym jego twórcą².

Na wstępie należy postawić hipotezę, zgodnie z którą wskazane czyny realizują znamiona typu czynu zabronionego przywłaszczenia autorstwa utworu z art. 115 ust. 1 pr. aut. (tzw. przestępstwo plagiatu) i co więcej – w zależności od okoliczności mogą wypełniać dodatkowo znamiona innych typów czynów zabronionych, często będąc w zbiegu z występками i wykroczeniami przeciwko innym dobrom prawnym, takim jak wiarygodność dokumentów, mienie czy uczciwość konkurencji. Hipoteza opiera się na lingwistyczno-systemowej interpretacji znamienia czasownikowego „przywłaszcza”. Wypracowana w polskim systemie prawa karnego najogólniejsza definicja przywłaszczenia zakłada po-

---

¹ Zwracają na to uwagę: N. Daško, *Karnoprawne i kryminologiczne aspekty przestępstwa plagiatu*, FP 2020/3, s. 85; M. Jankowska, *On the implications of the unalienability of the right of authorship for ghostwriting contracts*, RCL 2013/XVIII, s. 91; E. Wojnicka, B. Giesen [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2017, s. 357; D. Groh, „Mit fremdem Federn”. Zum Wirksamkeit von Ghostwritervereinbarungen, GRU 2012/9, s. 870; M. Jankowska, *Hybrydowa koncepcja ghostwritingu – przyczynek do rozważań nad jego istotą*, Jur. 2013/7–8, s. 6.

² T.J. Fosko, *Buying...*, s. 165.

stąpienie z cudzą rzeczą, będącą w posiadaniu sprawcy, jak ze swoją własnością³. W omawianym przypadku rzeczą tą jest cudzy – napisany przez *ghostwritera* – utwór, który jest traktowany przez sprawcę (niereczywistego autora) jako własny. W doktrynie wypowiedziano zresztą już tezę, że występek z art. 115 ust. 1 pr. aut. wywodzi się od typu przywłaszczenia mienia⁴.

Prawo dyscyplinarne ze względu na oparcie na zasadzie winy, a także liczne odwołania (głównie formalno-, ale i materialnoprawne) do prawa karnego, może zostać uznane za jedną z gałęzi tego prawa (w najszerszym rozumieniu)⁵. Nie będzie więc stanowić błędu jego niewyróżnienie w tytule niniejszej monografii, pomimo faktu dokonania w rozdziale IV analizy omawianych w książce zjawisk z perspektywy norm dyscyplinarnych, do których przestrzegania zobowiązani są członkowie społeczności uniwersyteckiej, szczególnie narażonej na owe niepożądane zjawiska w dziedzinie prawa własności intelektualnej. Prawnokarna analiza *ghost-writingu* i *guest authorship* na potrzeby niniejszej monografii obejmuje zatem badania zarówno z perspektywy prawa karnego materialnego (*sensu stricto*), jak i prawa dyscyplinarnego (przynależnego do prawa karnego *sensu largissimo*).

Główną metodą badawczą stosowaną na potrzeby monografii jest metoda formalno-dogmatycznej analizy przepisów prawa, polegająca na logiczno-lingwistycznej egzegezie komunikatu o stanie reguł sformalizowanych, zakodowanego w przepisach aktu normatywnego⁶. W monografii wykorzystana zostanie również metoda tradycyjnego, lecz krytycznego przeglądu literatury i orzecznictwa (metoda analizy

---

³ A. Sośnicka, *Przestępstwo i wykroczenie przywłaszczenia w polskim prawie karnym*, Warszawa 2013, s. 42.

⁴ J. Jurewicz, *Uwagi o odpowiedzialności karnej za naruszenie praw autorskich i praw pokrewnych*, AULFI 2012/71, s. 6; K. Stefański, K. Żywolewska, *Ustanie stosunku pracy pracownika naukowego z powodu popełnienia plagiatu*, BSP 2022/1, s. 246.

⁵ M. Cieślak, *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 1994, s. 23; W. Świda, *Prawo karne*, Warszawa 1989, s. 16.

⁶ P. Chmielnicki, *Metodyka badań nad źródłami powstawania prawa*, część 1, *Podstawy*, PPP 2012/3, s. 91.

instytucjonalno-prawnej)⁷. Nie jest możliwe ustalenie istniejącego stanu wiedzy na temat sposobu interpretacji przepisów prawa oraz subsumpcji występujących w rzeczywistości zjawisk pod normy prawne bez analizy funkcjonujących w dyskursie naukowym publikacji oraz judykatów⁸. Zważywszy na fakt, że prawo karne jest w głównej mierze dyscypliną o charakterze lokalnym – zakorzenioną w kulturze poszczególnego państwa oraz utrudniającą wzajemną harmonizację⁹ – i wymagającą tym samym prowadzenia badań dogmatycznych, które siłą rzeczy cechują się hermetycznością¹⁰, sporadycznie zostanie wykorzystana literatura obcojęzyczna i ustalenia w niej zawarte.

Jak zauważa K. Pawlik, *ghostwriting* jest zjawiskiem trudnym do wykrycia, co może powodować poczucie bezkarności sprawców zaangażowanych w ten proceder i tym samym wzrost zainteresowania się nim przez inne osoby¹¹. W związku z tym rozdział V niniejszej monografii zostanie poświęcony sprawdzeniu tej tezy i ustaleniu, czy rzeczywiście w praktyce zjawisko to nie trafia na wokandy sądów karnych. Jeśli okaże się, że sądy orzekają w takich przypadkach, to należy ustalić, z jakich przepisów kwalifikują zachowania poszczególnych uczestników procedury *ghostwritingu* i *guest authorship*. Na potrzeby badań prowadzonych w tym rozdziale będzie wykorzystana metoda badań archiwalnych w postaci analizy wybranych akt zakończonych prawomocnym rozstrzygnięciem spraw sądowych dotyczących przypadków omawianych w książce.

Na zakończenie rozważań wstępnych należy zwrócić uwagę, że ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych w swoich przepisach określa podmiot praw autorskich w głównej mierze słowem „twórca”. Mimo pewnych kontrowersji¹² dotyczących relacji między tym określeniem

⁷ K.M. Chroń, *O plagiacie, cytacie i inspiracji w sztuce*, Progress 2020/7, s. 78.

⁸ W. Czakon, *Metoda systematycznego przeglądu literatury*, PO 2011/3, s. 57.

⁹ M. Małolepszy, *Czy badania prawnoporównawcze w zakresie prawa karnego są potrzebne?* [w:] *Prawo obce w doktrynie prawa polskiego*, red. A. Wudarski, Warszawa 2016, s. 468.

¹⁰ Por. M. Borski, *Wstęp*, RAIp 2021/1, s. 9–10.

¹¹ K. Pawlik, *Ghostwriting w pracach dyplomowych* [w:] *Dyplom z Internetu. Jak korzystać z Internetu, pisać prace dyplomowe?*, Warszawa 2015, s. 139.

¹² Zob. M. Jankowska, *Autor i prawo do autorstwa*, Warszawa 2011, s. 328–334.